

**Комунальна організація (установа, заклад)
«Шосткинський заклад дошкільної освіти
(ясла-садок) № 7 «Горобинка»
Шосткинської міської ради Сумської області**

**«РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У
ДОШКІЛЬНИКІВ»**

Консультація для педагогів

**Підготувала:
Дмитренко Лідія Іванівна
вихователь ЗДО № 7 «Горобинка»**

Як розвивати зв'язне мовлення у дошкільників? За авторською методикою Ірини Гречишиної ЛНУ ім. Т.Шевченка.

Вихователі і батьки все частіше звертають увагу, що діти дошкільного віку не виявляють мовленнєвої активності і зв'язне мовлення залишається на низькому рівні. Одне із основних завдань вихователів – розв'язок зв'язного мовлення у дошкільників. Фахівці вважають, що дитина опанувала зв'язне мовлення, якщо вона вільно володіє словником і граматичними вміннями, а також уміє зрозуміло висловлювати думку, узгоджувати слова в реченні, встановлювати логічні зв'язки між частинами тексту, дотримуватися плану дій і опису. Завдяки мовленню діти успішно соціалізуються і взаємодіють з оточенням.

Отже, як поліпшити ситуацію? Автор методики пропонує організовувати мовленнєву діяльність навколо літературного тексту. Які засоби використовувати? Стимулювати розвиток зв'язного мовлення у дошкільників завдяки тріаді лінгводидактичних засобів: текст, наочність, діалог. Використовувати ці засоби в комплексі, адже поодиноці вони втрачають ефективність. Літературний текст – один із провідних засобів розвитку зв'язного мовлення у дітей. Коли дитина слухає казку чи оповідання, вона знайомиться із системою мовних еталонів і використовує їх у повсякденній мовленнєвій діяльності, тому обирати тексти треба різних літературних жанрів, що містять лексеми відповідні віку дітей, їхнім інтересам та провідному виду діяльності. Під час обговорення літературного тексту, треба заохочувати дітей брати активну участь у розмові, самостійно вибудовувати висловлювання за сюжетом, повторювати репліки персонажів. У молодших дошкільників переважає наочно образне мислення, щоб допомогти їм зрозуміти зміст твору, треба використовувати наочність: ілюстрації, серії сюжетних картин, коректурні таблиці, іграшки. Діти дошкільники швидко втомлюються, та часто відволікаються. Щоб підтримувати їхній інтерес до спільної діяльності, треба обирати яскраву і естетичну наочність, водночас щоб вона не була переобтяжена додатковими елементами. Адже, велика кількість дрібних деталей заважає дитині сприймати головний образ.

Щоб стимулювати мовлення дитини, треба спонукати її брати активну участь у діалогах за змістом літературних текстів, зокрема заохочувати дитину відповідати не одним словом, а зв'язним висловлюванням. Під час розмови з дитиною, важлива не тільки кількість запитань, а і їх зміст. Формулювати запитання різної складності не лише про очевидний факт за змістом твору чи картинки а й такі, що спонукають дитину мислити і шукати відповіді. Шаблонні запитання знижують інтерес дітей до спільної діяльності, діти починають відповідати однотипними словами та фразами.

Як організувати діяльність? Основа зв'язного мовлення – фонетика, лексика та граматики. Роботу за змістом літературного тексту будемо за такими напрямками:

- Розвиток фонематичного слуху та звуковимови;
- Розширення словника;
- Навчання правильно будувати висловлювання.

Організувати роботу за змістом літературного твору під час спеціальних занять – сеансів стимульного спілкування. Кожен текст опрацьовується протягом трьох сеансів.

Перший сеанс: знайомство дітей з текстом, щоб діти легше сприймали текст, використовуємо прийом активного слухання, заохочуючи дітей відтворювати елементарні рухи за змістом тексту, відповідати на запитання, повторювати окремі слова. Читання тексту супроводжувати демонстрацією ілюстрацій.

Другий сеанс: Будувати на основі діалогової взаємодії за змістом літературного тексту. Прочитати текст повторно і обговорити з дітьми зміст. Щоб активізувати мовлення дітей, організувати переказ тексту з опорою на серію сюжетних картин, під час переказу звертати увагу на інтонацію, емоційне забарвлення висловлювань, темп мовлення, жести. Після переказу запропонувати дітям пограти в мовленнєві ігри у яких потрібно дібрати синоніми, антоніми, епітети, рими.

Третій сеанс: організувати як театралізовану гру, використовуючи елементи костюмів, іграшки та інше. Заохочувати дітей програвати окремі епізоди літературного твору, відтворювати діалоги. Також запропонувати дітям пофантазувати, змінити якусь деталь сюжету, та спробувати створити власну розповідь за мотивами літературного твору.

Концентрація уваги дітей навколо літературного твору на протязі трьох сеансів дає змогу детально опрацьовувати кожен лексичну тему, поповнювати словниковий запас, а отже і формувати в них зв'язне мовлення.

Для старших дошкільників Наталія Гавриш у статті «Сучасні підходи до розвитку мовлення на занятті» пропонує активно застосовувати адаптовані до роботи з дошкільниками методи і прийоми, що стимулюють розвиток дитячого мовлення.

Найважливіші з них запитання:

1. Репродуктивні або прості: - хто?, - що?, - який?, - де?, - колись?, - скільки?
2. Проблемні – складні, творчі, відкриті: - чому?, - як?, - яким чином?

Техніка «Кубик» - написавши на гранях: - що?, - хто?, - як?, - чому? - коли?, - де? Під час розмови діти кидають кубик, розглядаючи предмет бесіди.

Наприклад: м'яч

Що? М'яч.

Хто може використовувати?

Як можна використовувати?

Де можна м'яч використовувати?

Коли і чому?

Інтерактивна техніка «П'ять чому» також побудована на використанні запитань. Суть її полягає в тому, що до основної проблеми ставлять перше запитання «Чому?» і так п'ять раз. Ця техніка працює на літературному тексті.

Серед сучасних методів як засобів активізації мовлення є численні графічні організатори – складання інтелектуальної карти, складання таблиці «Знаю, не знаю, хочу дізнатись» дидактичної рамки.

Ефективний метод «Незавершеного речення», що дає змогу розгорнути перед дітьми різні варіанти думок. Наприклад: Запрошуємо поговорити дітей про красу природи і просимо продовжити думку «Навкруги гарно, тому що .... Краса – це....» перед читанням вірша «Красень».

Техніка «Каруселька» - також є одним із прикладів незавершеного речення. Наприклад: найгарніше в людині.....тому що....

Найгарніше в природі.....тому що....

Найгарніший серед тварин.....тому що.....

Найгарніша річ.....том що....

Схеми і символи. Моделювання ситуації також забезпечують високий рівень мовленнєвої та розумової активності дітей.

Полілог – є ефективним словесним методом, який за правильного використання відіграє важливу роль у мовленнєвому розвитку дітей. Характер такої бесіди потребує від дітей уміння активно розмірковувати, робити висновки, описувати за допомогою слів, ознаки предметів, дії з ними, зосереджувати свої думки, вдосконалюючи свою мовленнєву активність.

Коректурні таблиці – спрямовані на розвиток різних якостей мовлення дитини: фонетичну досконалість, багатство словника, граматичну правильність, точність і зв'язність у мовленні. Запитання, інтелектуально – мовленнєві завдання, вправи, загадки, віршовані тести, мовленнєво-творчі ігри на основі коректурних таблиць дають змогу здійснювати ефективну цілеспрямовану роботу з інтелектуально-мовленнєвого розвитку дітей. Наприклад: «хто швидше і більше назве слів» - гра сприяє активізації уваги, мовлення, мислення.

Мовленнєво-творча гра «Одного разу». Складання історії з п'яти карток таблиці.

Гра «Порівняй» дає змогу активізувати словник. Наприклад: зелений, як.... огірок, листочок, трава.

Словесна гра «Від початку до кінця» сприяє розвитку фантазії, активізації мовлення, логічно мислення. Наприклад: зараз з'їм яблуко і буди збиратись на прогулянку.....

Друга дитина продовжує: на прогулянку я одягну.... і т.д.

Мовленнєво-творча гра «Можливо не можливо» сприяє активізації зв'язного мовлення, збагачує спілкування. Наприклад: кошеня в кишені, кошеня в рюкзаку, в дитсадку, в альбомі, на дошці.

Отже, на основі предметних картинок кожної лексичної теми коректурних таблиць, можна придумувати безліч ігр та вправ, які будуть розвивати та вдосконалювати мовленнєву активність. Можна навести ще безліч прикладів ефективних методів для яких має знайтися місце в сучасних заняттях з розвитку мовлення. У будь – якому випадку, це має бути щира, цікава для дітей і педагога мовленнєва взаємодія. Адже сучасні діти потребують сучасних методів навчання і маємо бути готовими відповідати викликам часу.